

Ivan Marović

Gomile u Bajagiću (Dalmacija)*

Ivan Marović
HR, 21000 Split
Starčevićeva 24d

UDK: 903.05(497.5 Bajagić)
UDK: 903.02(497.5 Bajagić)
Izvorni znanstveni rad

Dva vrča pronađena na groblju u Laterzi koja se čuvaju u Muzeju Barija u Italiji potaknula su autora na raspravu o vezama i utjecajima između dviju obala Jadrana. Vrčevi su po fakturi, obliku i ukrasu gotovo istovjetni s jednim vrčem pronađenim u gomili u Bajagiću kod Obrovca na području Sinja, koji pripada kulturnom facijesu cetinske kulture. Ta kultura ranog brončanog doba bila je proširena na središnjem dijelu istočne obale Jadrana i otocima, a seže i do središnje Bosne i istočne Hercegovine. Način ukopa u gomilama cetinske kulture može biti spaljivanje ili inhumacija pokojnika u zgrčenom položaju unutar sanduka načinjenog od kamenih ploča. Osim u gomilama, tragove cetinske kulture nalazimo u špiljama (Škarin Samograd, zapadno od Unešića) i na otvorenim staništima, kao što je gradina Pod kod Bugojna u središnjoj Bosni. U cetinskoj kulturi jaki su utjecaji posuda s područja Kampaniji, pa autor pretpostavlja da će do sličnih otkrića doći i na daunskom prostoru. Drške subapeninskog tipa nalaze se na različitim položajima od istočnojadranskih otoka do središnje Bosne. Uzevši u obzir ove rane veze, postaje jasniji i vrlo blizak odnos između dviju obala u rano željezno doba.

Ključne riječi: gomile, vrč, Bajagić, Laterza, cetinska kultura

---

* Tekst je objavljen na talijanskom jeziku; I Marović, *I tumuli di Bajagic (Dalmazia)*, *Civiltà preistoriche e protostoriche della Daunia*, Firenze 1975, 245-246.

Tabla 1.
Vrč iz Bajagića (Sinj) (1); vrč iz groblja u Laterzi (Bari) (2, 3).

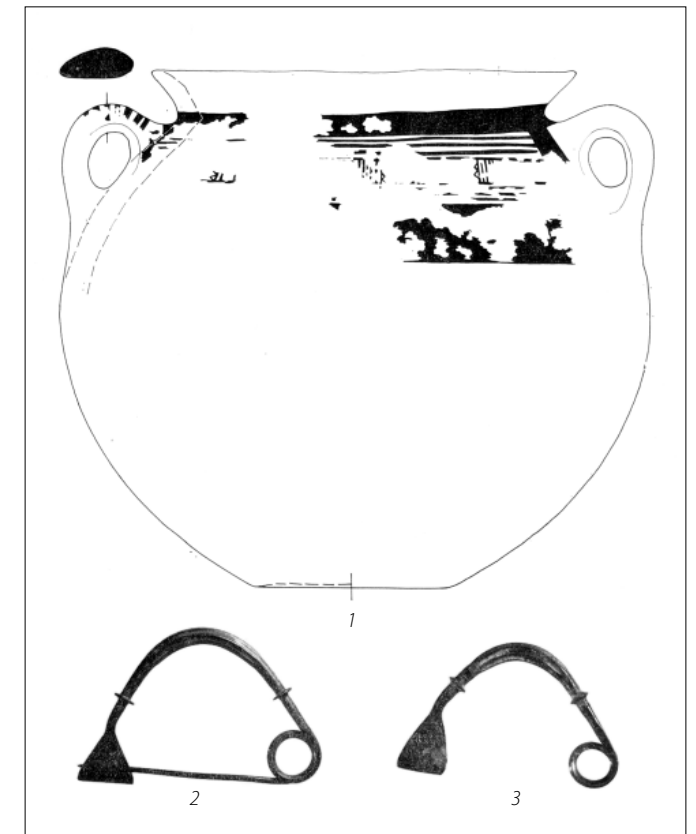

Tabla 2.
Olla s geometrijsko - japiškim ukrasom iz groba III (575) iz Pontecagnana (Salerno) (1), lučne fibule s diskovima iz Dalmacije (2, 3).

Želio bih vas upozoriti na keramičke i metalne predmete koji su pronađeni na jugoslavenskoj obali i u njezinu zaleđu, sve do središnje Bosne, koji su vrlo nalik onim predmetima koje je predstavio Puglisi.

Kako se može zaključiti iz Puglisijeva izvještaja, nalazi ranog brončanog doba u Dauniji vrlo su rijetki.

Stoga ću započeti tako što ću se pozvati na dva vrča koje je pronašao Biancofiore u Laterzi i koje sam vidio nedavno u Muzeju Barija (T. 1. 2, 3). Čini se kako se ne uklapaju u kontekst koji je karakterističan za groblje u Laterzi,¹ ali su po fakturi, obliku i ukrasu istovjetni jednom vrču pronađenom u gomili u Bajagiću² blizu Obrovca na području Sinja, oko 30 km od Splita (T. 1. 1).

Naša gomila čini dio groblja za koje je karakterističan ovaj oblik grobne arhitekture, odakle potječu i trijangularni brončani bodeži. Kulturni facies koji ovo groblje obilježava je cetinska kultura (od imena rijeke u čijoj su blizini izvedena prva sustavna

arheološka iskopavanja).³ Radi se o facijesu ranog brončanog doba o kojem se malo zna, a koji se tiče ne samo obale i otoka nego i središnje Bosne i istočne Hercegovine.

U ovim gomilama, način ukopa može biti spaljivanje ili inhumacija pokojnika u zgrčenom položaju unutar sanduka načinjenog od kamenih ploča (*Steinkistengrab*).⁴

Sljedećih mjeseci nastavit ću iskopavanje drugih gomila, nedaleko od groblja u Bajagiću, i nadam se da ću moći bolje definirati ovu kulturu. Trenutno mogu samo reći da se radi o zajednici koja se bavi stočarstvom, koja se od središta dalmatinske obale pomakla na jugoistok, ostavivši trag ne samo u ovim gomilama nego i u špiljama (Škarin Samograd, oko 12 km zapadno od Unešića) ili na otvorenim staništima, kao što je gradina Pod, kod Bugojna, u središnjoj Bosni.⁵

Čini mi se da je važno naglasiti kako su u cetinskoj kulturi vrlo jaki utjecaji posuda s područja Kampanije. Držim da će u

1 Biancofiore 1967, str. 253, sl. 32; str. 263, sl. 37; str. 291, sl. 51; 3 i 20; Peroni 1971, str. 322, sl. 72.

2 Predmeti još nisu objavljeni, nalaze se u Muzeju cetinske krajine u Sinju.

3 Predmeti cetinske kulture koji su pronađeni prilikom iskopavanja 1953. i 1954. djelomice su objavljeni: Marović 1959. Kratki sažetak rezultata koji su proizašli iz navedenih iskopavanja, kao i onih koja su izvršena 1958. 1966. i 1968., biti će objavljeni s drugim radovima Kongresa arheologa Jugoslavije u Zadru, 1972.

4 Marović 1959, str. 17, sl. 6; str. 19, sl. 7; str. 20, sl. 8; str. 22, sl. 10; str. 59, sl. 39, 41.

5 Čović 1965, str. 48, 49.

budućnosti doći do sličnih otkrića i na daunskom prostoru.

Htio bih na kraju dodati da se ovi odnosi između dviju obala ne prekidaju u sljedećem razdoblju - brončanom dobu. Drške subapeninskog tipa nalaze se među građom koja dolazi s različitih položaja istog područja, od otoka do središnje Bosne.⁶

Ako se uzmu u obzir ove rane veze, postaje jasniji vrlo blizak odnos između dviju obala koji postoji u ranom željeznom dobu.

Prijevod s talijanskog: Kristina Jelinčić

Popis kratica

GZM - Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Sarajevo

VAHD - Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Split

Literatura

Benac 1957

A. Benac, *Crvena stijena - 1955 (I-IV stratum)*, GZM, n. s., XII, Sarajevo 1957, 19-50.

Biancofiore 1967

F. Biancofiore, *La necropoli eneolitica di Laterza, "Origini"*, vol. I, Roma 1967.

Čović 1965

B. Čović, *Uvod u stratigrafiju i hronologiju praistorijskih gradina u Bosni*, GZM, n. s., XX, Sarajevo 1965, 27-145.

Marović 1959

I. Marović, *Iskopavanja kamenih gomila oko vrele rijeke Cetine g. 1953, 1954. i 1958.*, VAHD LXI, Split 1959, 5-80.

Novak 1955

G. Novak, *Prehistorijski Hvar, Grapčeva spilja*, Zagreb, 1955.

Novak 1968

G. Novak, *Markova spilja na otoku Hvaru, IV*, Arheološki radovi i rasprave VI, Zagreb 1968, 61-179.

Peroni 1971

R. Peroni, *Letà del Bronzo nella Penisola italiana*, I, L'antica età del bronzo, Firenze 1971.

Summary

Barrows in Bajagić (Dalmatia)

Key words: barrows, jug, Bajagić, Laterza, Cetina culture

Two jugs found in the cemetery in Laterza kept in the Bari Museum in Italy have inspired the author to discuss the ties and connections between the two Adriatic coasts. The jugs are almost the same in surface, shape and decoration as one jug found in barrow in Bagajić near Obrovac in Sinj territory, which belongs to the cultural area of the Cetina culture. That Early Bronze Age culture spread along the central part of the east Adriatic coast and the islands, all the way to central Bosnia and east Herzegovina. The mode of burial in barrows of the Cetina culture can be cremation or laying the deceased in bent position within the coffin constructed of stone slabs. Besides in barrows, the traces of Cetina culture can be found in caves (Škarin Samograd, west of Unešić) and the open settlements, such as hill-fort Pod near Bugojno in central Bosnia. Cetina culture has strong influences of the vessels from the Campania area, so the author assumes that the same will be discovered for the Daun area. The handles of the sub-apyenne type can be found in different sites from the east Adriatic islands to central Bosnia. Considering these early connections, the close relationship between the two coasts in the Early Iron Age becomes more evident.

Translation: Jasminka Babić

⁶ Novak 1955, T. II. 2; T. III. 1-2; T. XI. 1-4; Novak 1968, T. XXIII. 1-2; Benac 1957, T. I. 1-7; Čović 1965, *Varvara*, T. IV. 12 i 13; T. V. 9 i 16; *Pod*: T. VI. 20 i 24; T. VII. 5-7, 10; T. VIII. 8-10, T. XI. 1-6; T. XII. 3; *Fortica*: T. XIX. 6, 7; *Debelo Brdo*: T. XX. 25, 26; *Kusače*: T. XXI. 2-6, 8-12; T. XXII. 1-8; *Košutica*: T. XXII. 9-11; T. XXIII. 1-3, 6-8.